

Martin Fahlgren

Debatt om vänstern och Syrien

(december 2015 – januari 2016)

Innehåll

Introduktion.....	1
ETC-artikel: Vänstern struntar inte i Syrien.....	2
Kommentarer.....	3
Roya Hakimnia svarar.....	5
Bilagor.....	6
Kafranbel-aktivisternas banderoller.....	6
Trotskij: Att skylla egna tillkortakommanden på andra.....	15
Vilken politik? Utdrag ur äldre texter.....	15

Introduktion

I *Dagens ETC* 22/12 2015 fanns en ledare, signerad Roya Hakimnia (RH)¹, som skarpt kritiserade vänstern för att vara passiv eller t o m negativ till revolutionen i Syrien. RH menade att många ”vänsterprofiler” och vänstern i allmänhet hade mer eller mindre ignorerat de progressiva syriska rösterna, och blundat för det folkliga motståndet.

Jag ansåg att RH:s artikel sköt vid sidan av målet, att RH inte förstått – eller inte vill förstå – *varför* vänstern (i väst) visat så lite entusiasm för upproret. Jag skrev därför ett svar där jag försökte förklara det som jag anser RH missat när det gäller detta: Problemet är inte att vänstern i väst skulle vara ointresserad eller negativ till revolutioner i Mellanöstern, utan att själva utvecklingen gjorde att många drog öronen åt sig.

Mitt svar publicerades i *Dagens ETC* 11/1 2016, i förkortad form, beroende på att utrymmet för debattartiklar är begränsat, men jag hoppas att ändå huvudargumenten framgår i den version som finns i tidningen.² Nedan återges den *oavkortade* artikeln, som bl a innehåller en hel del exempel och argument som inte kom med i tidningsversionen. Jag har även i en tillfogad kommentar tagit upp och ytterligare belyst en del av de frågor som berörs i svaret.

I anknytning till publiceringen i *Dagens ETC* har RH kortfattat besvarat min kritik. Detta svar kommenterar jag också.

Slutligen har jag kompletterat med 3 bilagor:

1. En sammanställning av foton (med korta kommentarer) med banderoller från de av RH refererade syriska Kafranbel-aktivisterna, med syftet är att visa att mitt omdöme (i min artikel) om deras inriktning inte är gripet ur luften, tvärtom.
2. En liten utvikning till spanska inbördeskriget – där Trotskij kommenterar anarko-syndikalisternas kritik av den internationella solidariteten med den spanska revolutionen.
3. En samling med utdrag ur tidigare artiklar av mig själv och andra ur den debatt som förekommit i Socialistiska Partiet. Utdragen anknyter till de frågor som berörs i den aktuella debatten, såsom olika aspekter av den politik som vi ansett att socialister i och utanför Syrien borde driva.

¹ Ledaren finns här: <http://www.etc.se/ledare/var-ar-syrierna-i-debatten>

² Tidningsversionen finns här: <http://www.etc.se/debatt/vanstern-struntar-inte-i-syrien>

ETC-artikel: Vänstern struntar inte i Syrien

I artikeln ”Var är syrierna i debatten?” (*Dagens ETC* 22/12) skriver Roya Hakimnia att ”vänstern i Väst har gett upp på Syrien”.

Jag håller inte med. Jag och flera med mig håller oss ständigt informerade om vad som sker i Syrien (och Irak). Och vi bryr oss också. Däremot är det riktigt att stora delar av vänstern har gett upp hoppet om att det pågående *kriget* ska kunna leda till något *positivt*. Men det betyder inte att man struntar i vad som sker.

RH är besviken på hur vänstern har förhållit sig till Syrien. Hon har rätt så tillvida att en hel del vänstergrupper och vänsterprofiler har förhållit sig avvaktande och ibland t o m negativa till upproret. Bland grupper med stalinistisk och maoistisk bakgrund var detta tydligt redan från början, men även andra delar av vänstern har varit skeptiska.

Men grundorsaken till detta är att det tidigt stod klart att reaktionära krafter hade avsevärt och växande inflytande i det väpnade motståndet. För att effektivt motverka detta så hade oppositionen behövt att på ett *trovärdigt sätt* uppvisa en annan bild av upproret, med progressiva politiska mål och även kunna visa att den hade framgång i dessa strävanden. Anledningen till att kurderna i YPG har mött sympati från i stort sett hela vänstern, beror just på att de lyckats förmedla en sådan bild om sig själva.

Vänsterns avvaktande och ibland rent negativa inställning har också fått näring av den syriska vänsterns *politiska misstag*, t ex när den inte kraftfullt avgränsade sig från reaktionära islamister och t o m slöt politiska allianser med sådana (såsom Nationella Koalitionen).

Och att begära militärt bistånd, inklusive flygstöd, från imperialisterna och tro att det skulle gillas av socialister i väst är märkligt. Ändå är det något som oppositionen ständigt fört fram. Uppmaningar till imperialistisk intervention är exempelvis ett genomgående tema på banderollerna från aktivisterna i Kafranbel³, vilka RH framhåller som ett bra exempel på progressiva syrier.

Vänstern (den verkliga vänstern) vet vad den egna härskande klassen har för intressen. Den vet att imperialistmakterna, i synnerhet supermakten USA, inte har progressiva målsättningar – de har till syfte att gynna de egna intressena, inget annat, vilket med all önskvärdhet visas av historien.

USA har accepterat och stött militärdiktaturer och militärkupper (inte minst i Latinamerika och Mellanöstern), konsekvent stött Israel, har länge haft goda förbindelser med det reaktionära Saudiarabien, osv. USA såg till att Mossadegh i Iran störtades (”Operation Ajax” 1953) och invaderade Afghanistan och Irak (vilket bl a ledde till uppkomsten av IS/Daesh). Och vad blev resultatet av USA/NATOs bombkampanj för att understödja upproret i Libyen – är det särskilt upplyftande?

USA:s krig i Indokina 1958-1975, stödet till störtandet av Allende-regimen i Chile 1973, invasionen av Grenada 1983, stödet till contrasgerillan i Nicaragua under 1980- och 1990-talen, den aggressiva politiken mot Kuba (med en mängd mordförsök riktade mot Castro), stödet till apartheid-regimen i Sydafrika i stort sett ända tills den tvingades lämna ifrån sig makten visar på den roll som USA spelat och spelar i världspolitiken.

USA:s utrikespolitik vägleds inte av humanistiska ideal eller mål, utan det är USA:s ekonomiska, politiska och militära intressen som hela tiden står i fokus. Att bjuda in USA (eller andra imperialistmakter, såsom Ryssland, Storbritannien och Frankrike) leder nästan alltid ur askan i elden. Att bjuda in en imperialist är som att släppa in räven i hönsgården.

³ Se bilagan om Kafranbel-aktivisternas banderoller nedan.

Om USA stödjer ett uppror, då beror det på att Washington tror sig kunna vinna på det, ekonomiskt, politiskt och militärt. Man försöker att på olika sätt knyta upp och kontrollera de grupper som man beslutat stödja. I det syftet tillgriper man alla möjliga tricks för att stärka den ”egna” sidan och marginalisera eller korrumpiera progressiva, i synnerhet socialistiska rörelser.

Mot den bakgrunden: Hur kan man vända sig till USA eller NATO för att få stöd och förvänta sig att vänstern i väst skall tycka att det är helt okej?

Ett annat av den sekulära syriska vänsterns stora misstag är analysen av upprorets karaktär och omfattning. Den trodde uppenbarligen att i stort sett hela folket stod mot Assad-regim. Så var inte fallet. Syrienkännaren Aron Lund sammanfattade det så här (”Efter Assad”, FOKUS, 8/10-2012):

Konflikten i Syrien är ingen enkel konflikt. Varken regimens eller oppositionens propaganda går att lita på.

Statsmedierna talar om utlandsstödda terrorister som försöker störta en älskad regering.

Det är lögn.

Oppositionsaktivister talar om ett enat folk som försöker störta en vansinnig tyrann.

Det är också lögn.

Stora grupper stödde Assad, inte därför att de gillade regimen, utan därför att de var rädda för vad som skulle komma i stället. Och en del av de grupper som ville bli av med regimen såg ändå inte väpnad kamp som lösningen.

Den syriska oppositionen skulle ha kunnat välja en annan väg, nämligen att med politiska medel nå även de grupper som stödde Assad-regimen. Men det hade krävt att man formulerat sociala/ekonomiska krav som kunnat undergräva Assads bas. Det hade kunnat ändra styrkeförhållandena, inklusive splittra armén. Det förödande inbördeskriget hade eventuellt kunnat undvikas. Den väpnade kampen – som alltmer kommit att domineras av reaktionära krafter (stödda av reaktionära gulfstater) – har istället överlagrat den fredliga revolutionen och alienerat stora grupper.

Det är kombinationen av de reaktionära krafternas allt större dominans inom oppositionen (understödda av Gulfstaterna, Turkiet och USA och de övriga västimperalistiska makterna⁴), och de sekulära, progressiva krafternas svaghet, politiska oklarheter och misstag som fått vänstern i väst att dra åt sig öronen. Detta, tillsammans med IS/Daesh framfart, har lett till att delar av vänstern t o m ser Assad, understödd av Iran och Ryssland, som det mindre onda – jag tillhör dock inte dem.

Och så allra sist: Oavsett hur man ser på konflikten, är det enda rimliga nu att försöka få till stånd en vapenvila. Det kommer inte att lösa problemen, men det skulle ge en möjlighet att börja göra det. Och det skulle åtminstone kunna lindra det syriska folkets lidande. Försöken att via FN få tillstånd ett eld-upphör och inleda en *politisk* process måste därför stödjas.

Martin F 25/12 2015

Kommentarer

RH verkar tro att det faktum att så många vänsterprofiler i väst inte kraftfullt stött upproret i Syrien beror på att de gillat Assad, varit emot upproret av princip eller haft fördomar mot

⁴ Ett aktuellt exempel på hur illa det står till när det gäller rebellerna i Syrien är att när Saudiarabien nyligen bröt diplomatiskt med Iran efter att Teheran protesterat mot avrättningen av 47 oppositionella, bland dem en ledande shiamuslimsk företrädare, så undertecknade 26 rebellgrupper i Syrien ett uttalande där de helt tog ställning för Saudiarabien i denna affär. Härmed visade dessa rebellgrupper att de leds av sunnimuslimska fundamentalister.

oppositionen och illusioner om Assad-regimen.

I själva verket är huvudorsaken till vänsterns kritiska hållning att den misstrott de progressiva krafternas möjligheter att göra sig gällande, att man sett starka tendenser till att islamistiska, sekteristiska och nationalistiska krafter fått ett allt större övertag, att de progressiva krafterna som redan från början var mycket svaga inte förmått motverka sekteriseringen och stärkandet av de reaktionära islamistiska krafterna och att de blivit allt mer marginaliserade. Eftersom de syriska vänsterkrafterna inte lyckades motverka och vända denna utveckling blev många vänstermänniskor i väst övertygade om att en progressiv utgång av upproret var ytterst osannolik.

När det gäller de delar av vänstern som har rötterna i den maoistiska och/eller stalinistiska traditionen tillkommer ytterligare en viktig faktor, nämligen att de ofta ser *anti-imperialism*, i synnerhet den som riktas mot USA som överordnad allt annat (i fortsättningen kallar jag dem för ”antiimperialisterna”). De har mycket lätt för att se uppror som manipulerade av främst USA, eller t o m initierade och styrda av USA. Detta gäller såväl upproren i Libyen som Syrien. Genom att stora delar av oppositionen vädjat om stöd från imperialismen (och även i större eller mindre utsträckning fått sådant stöd) så anser ”antiimperialisterna” att deras syn på rebellerna som verktyg för USA och dess allierade bekräftats. Å andra sidan förtränger eller bagatelliserar de att upproren har sina rötter i och hämtat näring ur ett berättigat folkligt missnöje med regimerna. Som en konsekvens av detta så ser delar av denna vänster t o m Assad som en slags antiimperialist och stödjer honom mot ”imperialistagenterna”, dvs rebellerna. Detta är givetvis en djupt felaktig ståndpunkt, men samtidigt bör vi vara på det klara med att oppositionen (även de progressiva delarna), genom sina relationer till USA och gulfstaterna bidragit till att stärka ”antiimperialisterna” i uppfattningen att deras hållning är korrekt.

RH vill uppenbarligen inte se dessa problem. Hon blundar för den syriska vänsterns tillkortakommanden och kritiserar det bristande stödet från den (svaga) vänstern i väst, när den viktiga frågan är *varför* det gått snett och *varför* den syriska vänstern inte kunnat övertyga vänstern i väst om att de progressiva i Syrien fört en vettig politisk linje med utsikter att segra (och inte en självmordslinje som leder till katastrof). Hon skriver:

Det finns så många element i det syriska upproret som (fortfarande) är värda att stötta, men aldrig har vänstern varit mer svårflörtade. ... Jag tänker ofta att det är sorgligt att vänstern i Väst har gett upp på Syrien. Men detta går också åt andra hållet: vänstern i Syrien har gett upp på oss. Det är riktigt sorgligt.

Enligt RH är huvudproblemet inte den syriska oppositionens tillkortakommanden och politiska inriktning, utan att vänstern i väst inte begripit vad som sker i Syrien.

Jag anser att RH har fel. Kriget har fört med sig att den redan från början svaga vänstern i Syrien försvagats ytterligare och upproret har fått en alltmer reaktionär karaktär. Varför då fortsätta den väpnade kampen? Det kan vara vettigt utifrån en jihadistisk krigares horisont (som hoppas komma till paradiset om han/hon dör), men inte för en sekulär socialist.

Att ett fortsatt krig bara kommer att förvärra situationen är idag de flesta Mellanösternkännare överens om, oavsett politisk färg.⁵ Progressiva borde därför inrikta sig på att få till stånd en vapenvila (vilket inte är detsamma som en kapitulation eller att ensidigt lägga ned vapnen) i stället för att förespråka fortsatt väpnad kamp som bara leder till större lidande för Syriens folk, sönderslagen infrastruktur och industri, växande flyktingströmmar osv. Det som kriget nu de facto gäller är *vilka* reaktionärer som ska ha makten (Assad eller jihadisterna). Den fråga som progressiva bör ställa sig är om man ska fortsätta på den vägen – som leder till en allt värre katastrof, inte bara för Syrien utan även dess grannar – eller om man ska inrikta sig

⁵ Se t ex intervjun med Gilbert Achcar i artikelsamlingen [Debatten om Syrien fortsätter](#)

på att bryta den onda spiralen. Det senare förutsätter att de väpnade striderna upphör.

Roya Hakimnia svarar

I samma ETC-nummer som debattinlägget besvarar RH kritiken. Av copyrightskäl kan jag tyvärr inte här återge svaret. Jag ska dock kommentera det, som kan läsas på ETC-hemsidan.⁶

RH sammanfattar min kritik i följande 3 punkter:

- 1) Vänstern i Syrien har inte gett en trovärdig bild av revolutionen till oss och att de samarbetat med reaktionära krafter. 2) Vänstern efterfrågar intervention av väst. 3) Vänstern i Syrien har missuppfattat hela situationen, till skillnad från Martin Fahlgren.

De två första punkterna har jag inte något i sak att invända emot (fast vad tycker RH själv t ex om att syriska vänstern samarbetar med reaktionärer?), men den tredje anser jag vara demagogisk. Det jag försökt förklara och som mängder av andra skribenter har klargjort är att situationen i Syrien är utomordentligt prekär. Jag har inte sagt att vänstern i Syrien ”missuppfattat hela situationen”, men däremot så anser jag att RH m fl försöker hålla modet uppe genom att peka på små ljuspunkter i mörkret i stället för att se helheten, inse varhän det barkat och utifrån detta försöka utforma en politik som utgår från verkligheten och inte önsketänkande. Det är *det* som är den stora tragiken, inte att vänstern i *väst* inte låtit sig övertygas av de som försöker få oss att tro att de progressiva under nuvarande omständigheter har en reell chans att vrida allt till rätta.

Det finns givetvis progressiva i Syrien och de förtjänar stöd. Men vilket slags stöd? Jag anser att det bästa är att öppet och ärligt analysera situationen *politiskt*. Och en sådan analys har fått mig (liksom många andra) att dra slutsatsen (som också avslutade min artikel och som RH inte kommenterat), att det viktigaste är att så fort som möjligt få stopp på kriget. Det är min övertygelse att en vapenvila under rådande omständigheter är det minst dåliga utvägen. Det skulle kunna ge utrymme för progressiva att agera, medan fortsatt krig förhindrar det. Alternativet, att okritiskt heja på kampen, är liktydigt med att ledsaga våra vänsterkamrater ner i graven till ackompanjemang av uppmuntrande tillrop. Det ställer jag inte upp på.

RH avslutar sitt svar med att först skriva ”bespara oss anti-USA argumentet” eftersom ”USA inte intervenerat mot Assad på snart fem år...” – en för mig obegriplig kommentar: Det jag kritiserat var att oppositionen *krävt* intervention, att USA heller inte gjort det har inte med den saken att göra. Sedan försvarar RH att progressiva i Syrien krävt intervention:

- Över en kvarts miljon döda, fyra miljoner på flykt: det är omänskligt att kritisera att de vädjar till hjälp från omvärlden, inklusive USA. Det finns ingenting anti-imperialistiskt i att vara så skeptisk mot de progressiva krafter i Syrien som fortfarande kämpar.

För det första så är krav på imperialistisk intervention inget nytt påfund, utan det har förekommit *sedan krigets första år* (se bilagan om Kafranbel-aktivisterna nedan). Men RH verkar inte ens vilja förstå *varför* vänstern är emot imperialistisk intervention, nämligen att en sådan med stor sannolikhet leder till en ännu värre situation. Näraliggande exempel är de amerikanska interventionerna i Afghanistan och Irak, samt bombningarna av Libyen – vilka av dessa interventioner ledde till positiva resultat?

I min artikel påpekade jag att den syriska vänstern skulle ha kunnat välja en annan inriktning, med tyngdpunkten på politiska, ekonomiska och andra krav som syftade till att ena människor främst på klassbasis, och inte på religiösa, nationella eller etniska grundvalar som leder till splittring. På så sätt skulle man kunna ”inta fästningen inifrån”. Detta är ett klassiskt marxistiskt sätt att närma sig frågan om enhet mellan förtryckta. Det synsättet har vi också försökt

⁶ Svaret finns här: <http://www.etc.se/debatt/svar-direkt-vanstern-i-syrien-far-inte-tillrackligt-stod>

framföra i flera texter under årens lopp (se utdragen i bilaga 3). Men det avsnittet i min artikel verkar inte ens RH ha noterat, utan hon sitter fast i den ofruktbara position som vänstern från Syrien verkar ha låst sig fast vid, att den enda kamp som är *möjlig* är den som faktiskt förs.

Bilagor

Kafranbel-aktivisternas banderoller

I sin artikel framhåller RH aktivisterna från Kafranbel. De har under lång tid, envetet och med stor energi försökt sprida sina budskap över världen via Internet. Deras främsta propagandamedel har varit engelskspråkiga banderoller, som man fotograferat och lagt upp på nätet i stort sett varje fredag.

Tyvärr har dock budskapet ofta varit sådant att det inte appellerat till den socialistiska vänstern. Det gäller i synnerhet de ständigt förkommande uppmaningarna till imperialistisk intervention, i synnerhet bombningar och upprättandet av en flygförbudszon. Om man ska karakterisera den underliggande politiska ideologin såsom den framträder ur de budskap som ges via banderollerna så är den inte socialistisk utan proamerikanskt liberal.

Man bör också lägga märke till att Kafranbel-aktivisterna hela tiden tagit avstånd från försöken från FN:s sida att få stopp på kriget (de Mistura, som är den som leder FN:s uppdrag, har bara bemötts med hån och personliga påhopp) – exempel på sådana banderoller finns i slutet av denna samling.

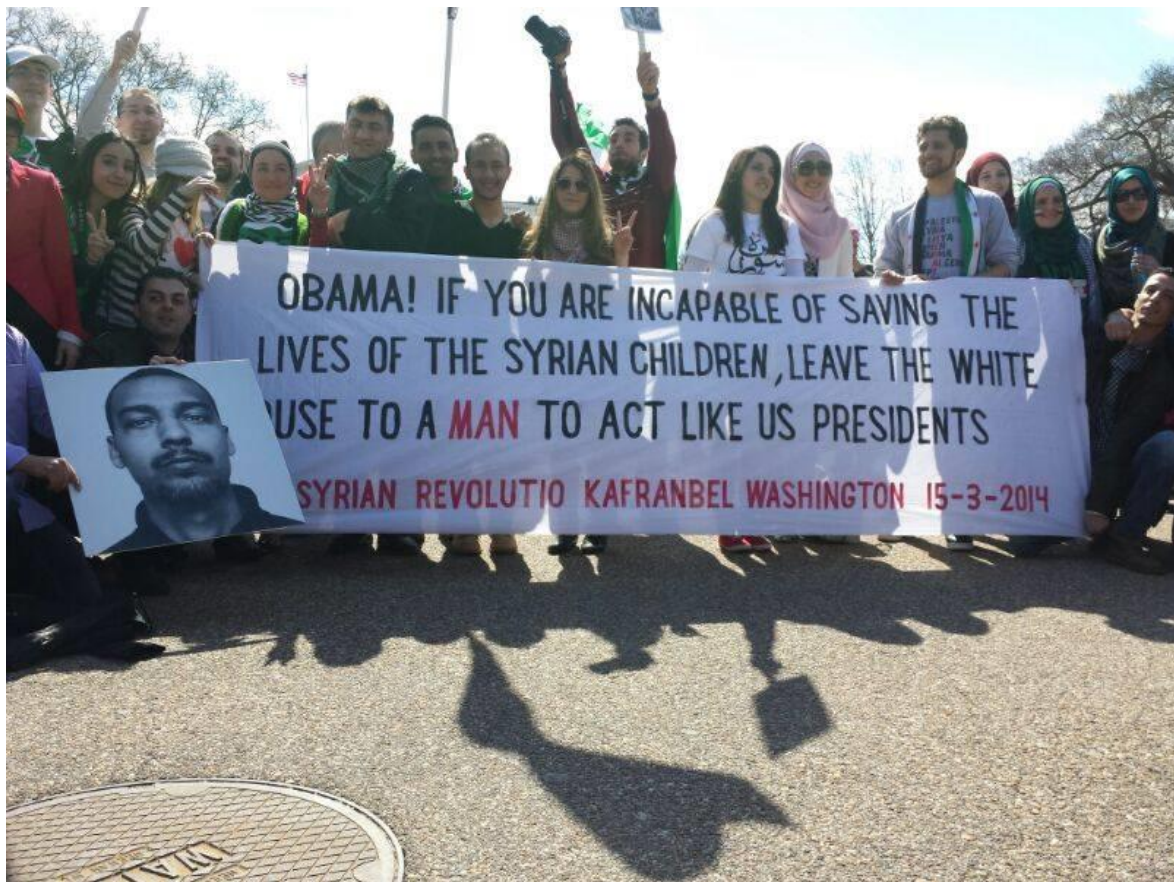

För amerikansk intervention: Den krigiske republikanen Bush föredras framför den försiktige demokraten Obama (det innebär också att man inte hade något emot USA:s invasion av Irak som ju Bush regisserade)

Vi vill ha militär intervention

Obama: Lämna över Vita Huset till en man som agerar som en riktig amerikansk president

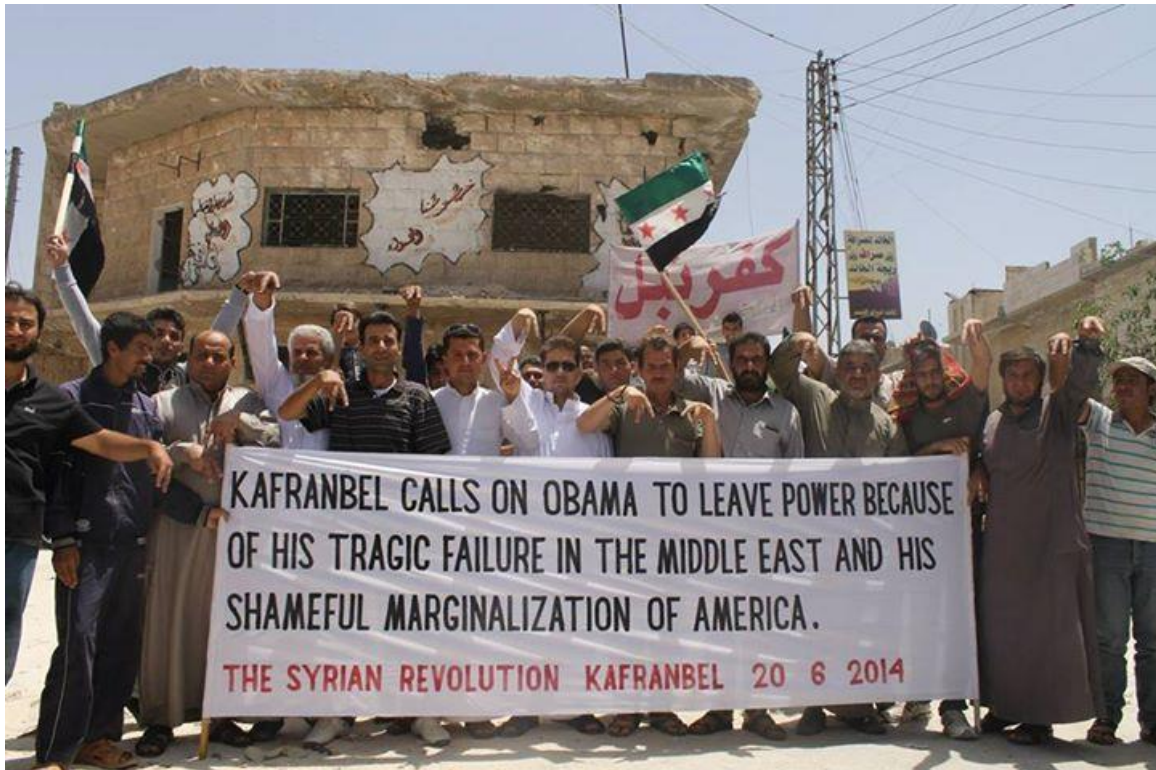

USA: Flygbombal

Antikrigsaktivister: Stöd imperialistisk intervention!

Obama: Lämna makten ty misslyckandet i Mellanöstern har marginaliserat USA!

Obamas Syrien-politik (icke-intervention) är inte vit längre – en ny Lincoln behövs för att göra den vit (bleka) igen

För flygförbudszon (från slutet av mars 2015)

Flygförbudszon, ett måste och möjligt där olja finns (Libyen?), men inte för att skydda syrierna

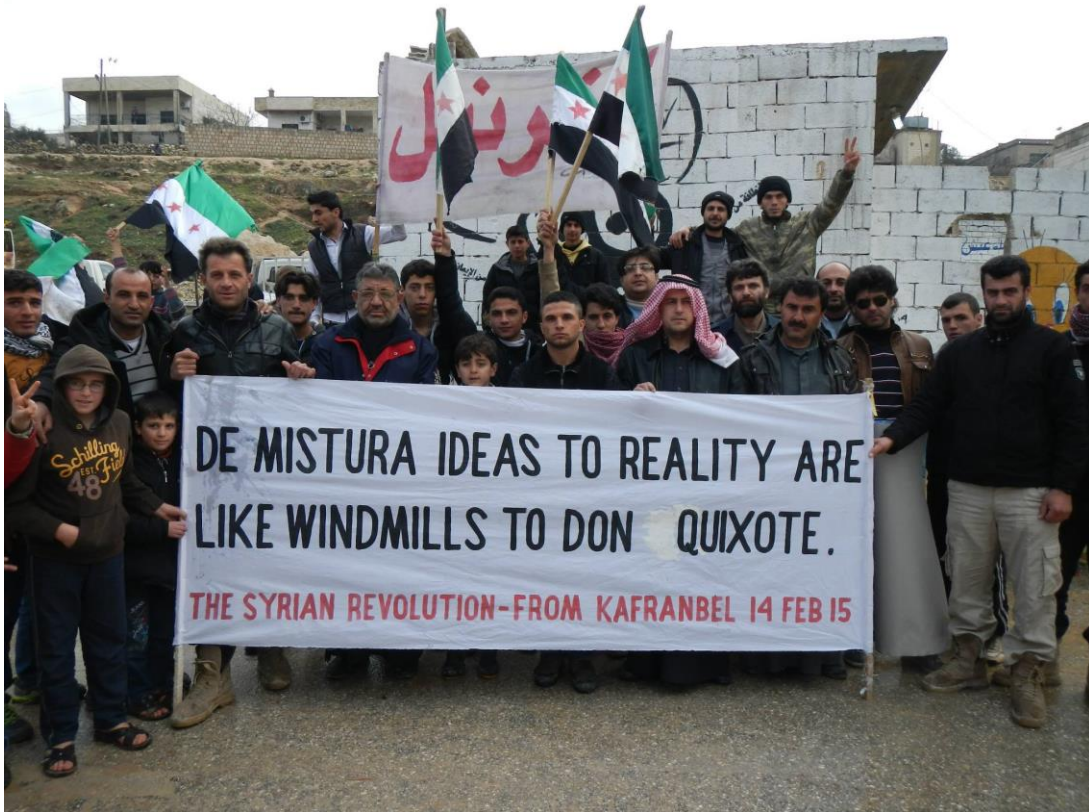
Är UK fortfarande *Stor*Britannien? (Underförstått att London borde stoppa Assad.)

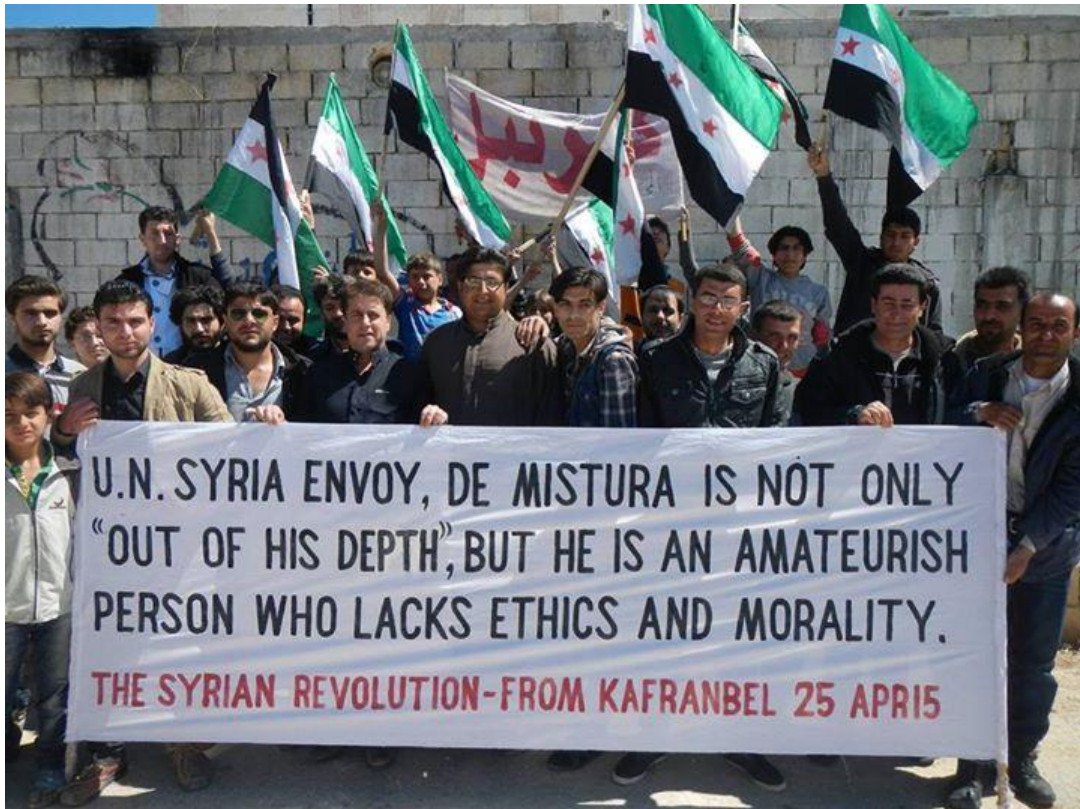
USA borde upprätthålla sin "ledande roll", dvs fungera som världspolis

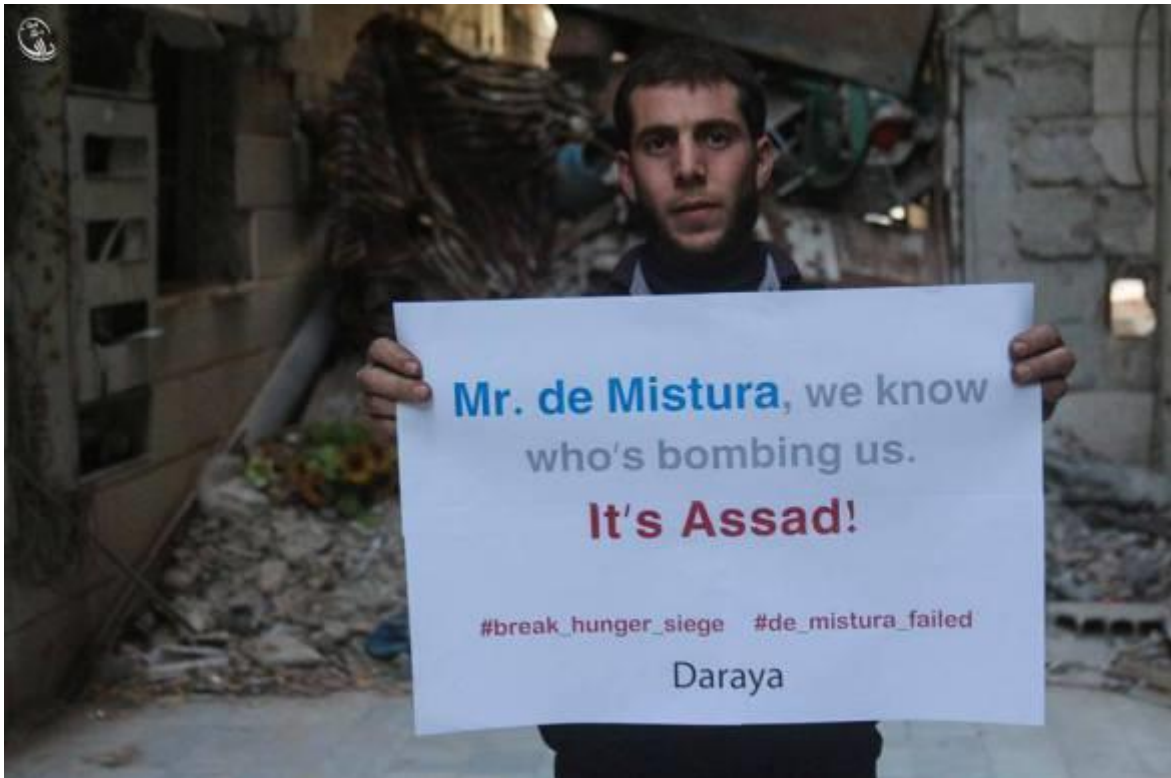
Kafranbel-aktivisterna är emot FN:s försök att få stopp på kriget:

FN-sändebudet de Mistura är en modern don Quijote som slåss mot väderkvarnar (ovan) och en amatör som saknar etik och moral (nedan)

Från februari 2016 – (då man kommit överens om ett begränsat vapenstillstånd)

Och så allra sist:

Mao, Stalin, Hitler och Assad jämföras. Ur "ortodox" vänsterståndpunkt är detta ett *klasslöst* sätt att ställa frågan – skulle t ex Maos diktatur och Hitlers vara av samma skrot och korn? Lägga märke till att man här inte (och heller inte någon annanstans) kritiserar USA-imperialismen ur demokratisk eller socialistisk synvinkel (felet med USA är *inte* att det är imperialistiskt och lägger sig i andra länders angelägenheter, utan tvärtom att det intervenerar för lite!).

Om vi utgår från de **banderoller** som Kafranbel-aktivisterna producerat så har vi här **inte** med progressiva socialister att göra. De är heller **inte** antiimperialister eller ens särskilt demokratiskt sinnade. Intrycket förstärks av att det i stort sett är bara män på fotona. Den rimliga slutsatsen är i stället att de ideologiskt måste betraktas som borgerliga, ganska högerinriktade sådana.

Trotskyj: Att skylla egna tillkortakommanden på andra

I oktober 1938 kommenterade Trotskyj ett pressmeddelande från CNT (den anarkosyndikalistiska organisationen i Spanien) i *Solidaridad Obrera*, som hade klandrat världsproletariatet för bristande stöd till den spanska revolutionen. Trotskyj kritiserade detta mycket starkt och menade att CNT borde se sig självt i spegeln: Anledningen till det bristande stödet var att den spanska arbetarrörelsen, inklusive CNT, misslyckats med att entusiasmera världsproletariatet:

Pressmeddelanden informerar oss om att *Solidaridad Obrera* klandrar världsproletariatet för att inte ha gett tillräckligt stöd till den spanska revolutionen. Vilket hyckleri! Anklagelsen kommer från just de herrar som inte bara har vägrat att stödja den proletära revolutionen utan även indirekt deltagit i dess undertryckande. Det kan fastslås som en lag: varje revolution utvecklar en internationell attraktionskraft proportionell mot det sociala program som förverkligas genom de upproriska massorna. Hela världens proletariat följde den spanska revolutionens utveckling med spänning så länge det fanns en verklig massrörelse för socialismen. Arbetarnas sympati förvandlades till förvåning, indignation, och ännu värre, likgiltighet, när Stalin, Negrín och deras allierade började kväva den spanska revolutionen med stöd av *Solidaridad Obreras* anarkister.

Hyckleriet i de anklagelser som riktas mot världsproletariatet blir särskilt tydligt i ljuset av Barcelona-rättegången mot POUM. Vi skall inte uppehålla oss vid anklagelserna att POUM-ledarna hade förbindelser med fascisterna. Ingen tänkande människa i hela världen tror på denna smutsiga lögn! Den enda seriösa anklagelsen i åklagarens mun är den att POUM genom sitt "extremistiska" revolutionära agerande, *komprometterade den spanska revolutionen i ögonen på demokratin i utlandet*, det vill säga England och Frankrike. Detta är vad åtalet bokstavligen säger. Det innebär att Barcelona-regeringen ville genomföra en revolution... med tillstånd av de engelska och franska imperialisterna. GPU:s uppgift var att hindra massorna att gå utöver de gränser som kunde godtas av kung George, Chamberlain, ordförande Lebrun osv. Detta stora mål kunde inte uppnås på annat sätt än genom att undertrycka arbetarnas och böndernas rörelse, förstöra det revolutionära partiet, och organisera skenrättegångar. Världsproletariatet kan ge anklagarna från *Solidaridad (!) Obrera* detta svar: "Håll käften förrädare!"

Vilken politik? Utdrag ur äldre texter.

I debatt-artikeln ovan hävdas att det hade varit möjligt att föra en politik där ekonomiska och sociala krav, gemensamma för stora grupper av människor i Syrien, skulle ha kunnat minska den splittring på grundval av etniska, religiösa och andra frågor som snart kom att karakterisera upproret. Denna aspekt har undertecknad och andra tagit upp flera gånger i tidigare artiklar. Här följer några utdrag, i tidsordning, som ger exempel på detta (en del av texterna tar även upp solidaritetsrörelsen utanför Mellanöstern inklusive Sverige).

De flesta texterna nedan finns oavkortade i artikelsamlingen [Syrien-debatt – en antologi](#).

För en grundlig redogörelse för upproret, dess orsaker och utveckling m m, se Peter Widéns artikel [Den syriska katastrofen](#).

OBS när inget författarnamn anges så beror det på att flera (mer än 3 personer) står bakom texten.

Martin Fahlgren: Trotskij igår, idag, imorgon (september 2012)

Till en början var optimismen inom vänstern beträffande den arabiska revolutionen mycket stor. Man tyckte sig se en revolutionär process som dominerades av progressiva, sekulära rörelser där ungdomen var särskilt aktiv. Utvecklingen i Tunisien och Egypten, där islamistiska strömningar kraftigt stärkt sin ställning, har visat att det inte var så enkelt. De stridigheter mellan olika väpnade grupperingar (och som bottnar i motsättningarna mellan olika klaner, folkgrupper och olika religiösa riktningar) som förekommit i Libyen, liksom rapporter om tortyr och mord på fångar, rasism mot svarta osv har lagt ytterligare sordin på optimismen.

Liknande problem riskerar att bli mycket värre i det folkrika Syrien, där mångfalden folkgrupper, nationella minoriteter liksom religiösa riktningar är betydligt större (där finns t ex konkurrerande sunni- och shia-muslimer, vilka kan räkna med utländskt stöd från Saudi-arabien resp Iran, och där finns också en ganska stor kristen minoritet, samt kurder och druser). Dessa förhållanden riskerar att leda till svåra sekteristiska, nationella och andra konflikter och har redan börjat göra det (särskilt verkar alawiterna, den religiösa minoritet som Assad tillhör, ligga illa till bland de upproriska⁷). Sådana frågor måste den revolutionära vänstern ta på allvar och försöka tränga in djupare i, för att bidra till att stärka de genuint revolutionära krafterna, försöka förhindra att motsättningarna mellan olika folkgrupper skärps och övergår i väpnade konflikter, och motverka att fundamentalistiska islamistiska rörelser tar över. Den övergripande målsättningen måste vara att gynna en utveckling i progressiv, sekulär riktning (med religionsfrihet, tillvaratagande av rättigheter för nationella minoriteter m m), där klasskampsperspektivet (dvs sociala, ekonomiska etc frågor) intar en viktig roll och därmed också perspektivet på en socialistisk lösning finns närvarande. Det gäller att helt enkelt (?) närma sig problemen på ett marxistiskt sätt....

Peter Widén: Det syriska dramat i svensk vänsterdebatt (*Internationalen* 7/9 2012)

De kamrater som står för att det vi ser i Syrien i allt väsentligt är ett demokratiskt folkuppror förtränger imperialismens agerande. Liksom de marginaliserar de reaktionära arabstaternas inflytande.

Jag är övertygad om att den typ av krig vi idag ser för varje dag allt mer gör kampen till en sekteristisk kamp. I en spiral av våld, lidande och hämndbehov drivs det syriska samhället mot avgrunden.

Självklart finns det riktningar som vill ha icke-sekteristiska demokratiska lösningar. Vad dessa riktningar behöver är slut på den nuvarande våldsspiralen.

Socialistiska vänsterkrafter bör välkomna varje initiativ till vapenvila. Av många skäl.

För det absolut första: Det syriska folket har ett intresse av att inte slaktas. För det andra: Det nuvarande kriget stärker för varje dag sekterismen och hatet. För det tredje: Det är i en situation av vapenvila som de demokratiska (och socialistiska) krafterna får en möjlighet att ena arbetande och förtryckta ur alla riktningar mot Assadregimen, imperialismen och fundamentalister. För det fjärde: En vapenvila minskar imperialismens och reaktionära fundamentalisters manöverutrymme.

---

⁷ Ett exempel på detta: I P1-ekot morgonen 10/9 [2012] redogjorde Cecilia Uddén för ett besök i flyktinglägret Zaatari i Jordanien. Hon berättade bl a: "När jag frågar barnen om Bashar al Assad, gör de segertecken och säger han ska störtas och alla alawiter måste dö. – Alla alawiter är mördare, antingen dödar vi dem eller så får de lämna Syrien, säger barnen." Det är inte troligt att barnen kommit fram till detta själva. Liknande uttalanden har fö rapporterats från Turkiet. Detta bådar inte gott och gör självfallet alawiterna utomordentligt ovilliga att överge Assad.

Martin Fahlgren: Introduktion till artikelsamling (jan. 2013)

Utgångspunkten för en revolutionär politik bör (helt enkelt?) basera sig på den *proletära internationalismen*...

Vår uppgift består i att försöka finna och stödja de strömningar som står för en klassmässig inriktning och även upprätta en dialog med dessa.

Inne i Syrien måste den revolutionära vänstern tillämpa enhetsfronttaktik, d.v.s. i handling samverka med andra som deltar i upproret, men med upprätthållande av politiskt oberoende gentemot borgerliga och reaktionära krafter (d.v.s. *inte* folkfrontspolitik⁸). Man måste också bestämt bekämpa islamistisk fundamentalism, sekteristiskt våld m.m. och verka för tolerans och försoning gentemot andra religiösa och etniska folkgrupper, inklusive de som av olika skäl, ofta av rädsla för vad som ska komma i stället, stött den sittande regimen. Viktigt är att verka för bildandet av demokratiska massorganisationer som gör det möjligt för breda befolkningsgrupper att påverka och styra utvecklingen. Och så måste man naturligtvis formulera en alternativ politik till den som de borgerliga krafterna vill genomdriva efter Assad störtats.

...

Den vapenvila som nu skymtas som en möjlighet måste välkomnas. Men socialisters perspektiv är naturligtvis helt väsensskilt från makthavarnas. Blir det en vapenvila kommer Ryssland, USA, Assadregimen, den borgerliga oppositionen med flera att söka sy ihop en kompromiss vars resultat kommer att bli att vanliga arbetande syrier fortsatt hålls nere. Vårt stöd för en vapenvila har helt andra grunder. För det första att få slut på det fruktansvärda lidande som det syriska folket idag utstår. För det andra kan bara ett slut på detta deprimerande inbördeskrig ge socialistiska krafter en chans att organisera fattiga människor oavsett religiös eller etnisk tillhörighet i kamp för sina egna intressen. I det krig som nu pågår ökas genom våldet splittringen mellan arbetare, bönder och fattiga som i själva verket borde kämpa tillsammans mot överhet och imperialism.

Inse tragiken! Nog med fantasier! Se verkligheten! (*Internationalen* 18/10 2013)

Vi avvisar en uppfattning som innebär att upproret främst ses som en militär kamp (huvudsakligen utförd av unga män) och som undervärderar klasskampen och den *masskamp* som kan engagera såväl unga som gamla, både män och kvinnor – men som endast kan utvecklas till sin fulla potential om krigandet upphör. Under rådande förhållanden, när nästan ingenting av det civila livet fungerar, så förpassas en sådan kamp till en mycket undanskymd roll, om den ö h t är möjlig – det är vapnen som styr....

Väpnad kamp är inte liktydigt med revolutionär kamp, utan en av flera kampformer, en kampform som dessutom har många negativa sidor och konsekvenser, särskilt när den drar ut på tiden, vilket utvecklingen i Syrien illustrerar på ett mycket tydligt sätt.

Martin Fahlgren: Nej till innehållslöst vapenskrammel – Syrien och vänstern (25/11 2013)

Vänstern i Syrien är svag och t ex det gamla kommunistpartiet stödjer Assad.

Det finns socialistiska grupper inom oppositionen, men de spelar en marginell roll. Det finns också andra sekulära krafter, men inne i Syrien dominerar islamister, även om långt ifrån alla av dem kan betecknas som jihadister. De sekulära, ofta mer västorierade (pro-imperialistiska) politikerna (såsom liberaler) har betydligt starkare ställning utanför Syrien....

Det är egentligen inte mycket bättre när det gäller den militära ledningen för upproret. **FSA**

⁸ Se avsnittet ”Proletär enhetsfront och folkfront” i E Mandels bok [Från klassamhälle till kommunism](#) för en diskussion om skillnaden mellan enhetsfront och folkfront.

(*Fria Syriska Armén*) är trots namnet ingen armé, utan ”ett mycket löst organiserat nätverk av självständiga gerillagrupper”...

Det behövs helt enkelt en ledning, en organisation, en ”front” eller en koalition av olika partier/rörelser som har brett folkligt stöd och en vettig politik, med någorlunda klart definerade och rimliga mål. I Algeriet på 1950-talet spelade t ex FLN, Nationella befrielsefronten, den rollen, på Kuba 26 juli-rörelsen och i Vietnam FNL – inga av dessa var marxistiska partier, men de spelade den nödvändiga rollen som ledning för upproren.

Någon motsvarighet till detta saknades i Egypten och saknades även i Libyen och Syrien. I t ex Syriens fall så kan inte Nationella koalitionen spela en sådan roll, eftersom det till stor del är ett huvud utan kropp, en exilorganisation skapad med imperialistiskt stöd och med svaga band till folket i Syrien. Libyen var ett liknande fall och det nuvarande kaoset med konkurrerande miliser är ett uttryck för detta.

I själva verket är den viktigaste enskilda faktorn till de problem som vi sett under det senaste året just avsaknaden av en bland massorna förankrad ledning med vettiga mål. Resultatet blir då att andra tar ledningen och risken är stor att det blir klanintressen och/eller religiöst färgade rörelser, med grumliga och sekteristiska mål som sätter prägel på det hela....

Martin Fahlgren: Inledning till artikelsamling från december 2014

Utvecklingen i Syrien under de sista månaderna 2013 var inte särdeles uppmuntrande. Tvärtom. Det står nu exempelvis klart att det är reaktionära islamister som dominerar det militära motståndet mot Assad, inte demokratiskt sinnade rebeller.

Den förmodligen avgörande faktorn för att det blivit så, är att den sekulära oppositionen hela tiden varit för svag, såväl politiskt och som militärt – det hade behövts en organisation som kunnat samordna och centralisera kampen kring klart definierade mål (med uttalade demokratiska krav, tydligt avståndstagande från religiös sekterism m m). I brist på en sådan ledning har andra krafter tagit över – islamister – som vet vad de vill och har ekonomiska, organisatoriska och andra resurser. Avsaknaden av en välorganiserad sekulär opposition med massförankring är fö en avgörande brist hos samtliga uppror under den s k arabiska våren.

Syrien idag och SP (december 2014)

Att den etniska och religiösa splittringen har en stor betydelse för hur konflikten i Syrien utvecklar sig är uppenbart (och har dessutom internationella kopplingar). Tyvärr har den sekteristiska splittringen ökat under upproret.

Att den nuvarande konflikten började som en del av en regional demokratisk strävan betyder inte att det är så idag...

Det finns naturligtvis sekulära vänsterkrafter i Syrien. Dessa är värda allt stöd, även om de är svaga. Men de har ingen chans om det nuvarande kriget fortsätter. En *vapenvila* garanterar givetvis inte att progressiva (antisekteristiska, sekulära, demokratiska, socialistiska) krafter ska kunna ta ledningen, eller ens spela en viktig roll i den politiska processen, men utan ett slut på det nuvarande kriget är vänstern chanslös...

Politisk linje i förhållande till upproret

Vi kan inte stå likgiltiga till vilken väg som upproret i Syrien tar. Tvärtom är det vår plikt att – med våra begränsade resurser – försöka påverka utvecklingen i progressiv riktning. Det betyder bl a att vi måste sträva efter att försöka finna och stödja de strömningar som står för en *klassmässig* politik, samt försöka upprätta förbindelser med sådana politiska strömningar i och utanför Syrien och även om möjligt föra en dialog med dessa.

Syriska vänsterkrafter måste bestämt ta avstånd från och bekämpa islamistisk fundamenta-

lism, sekteristiskt våld m.m. och verka för tolerans och försoning mellan religiösa och etniska folkgrupper, inklusive de som av olika skäl, ofta av rädsla för vad som ska komma i stället, stött/stödjer den sittande regimen. Kan man åstadkomma detta så är det också ett effektivt sätt att bryta ned stödet för Assad-regimen. De sunnimuslimska fundamentalisterna är här det största problemet – folkmajoriteten i Syrien är sunnimuslimer, som länge förtryckts av Baath-regimen och som därför är extra mottagliga för sekteristiska tendenser till förfång för upproret.

Det är viktigt att verka för bildandet av demokratiska massorganisationer som gör det möjligt för breda befolkningsgrupper att påverka och styra utvecklingen. Det finns redan sådana i form av de lokala samordningskommittéerna (LCC), vilka förtjänar ett närmare studium. Eftersom det saknas starka sekulära politiska organisationer så är dessa säkert heterogena och Muslimska brödrskapet har sannolikt ett stort inflytande i många av dem. Under senaste tiden har situationen för samordningskommittéerna förvärrats, bl a beroende på de jihadistiska gruppernas ökande inflytande (ett exempel på detta är den tidigare så omtalade staden al Raqqa, som övertagits av den strängt fundamentalistiska ISIS-milisen, som utövar sträng sharialagstiftning, med offentliga avrättningar m m).

De sekulära socialistiska krafterna (om vars styrka vi vet väldigt lite annat än att de är svaga) måste givetvis försöka formulera en alternativ politik till den som de borgerliga krafterna vill genomdriva efter Assad störtats. Till detta skulle vi, ihop med övriga sektioner i Fjärde internationalen, kunna bidra bl a genom att ta upp diskussioner med de syriska socialister som vi kommer i kontakt med.

I vår politiska tradition har vi länge haft principiella, på teori och praktisk erfarenhet grundade riktlinjer för hur vi ska förhålla oss till masskamp och till upprorsrörelser. De bör vi också försöka tillämpa när det gäller Syrien (och andra uppror i den delen av världen). Vår uppgift är främst politisk – militärt, ekonomiskt osv kan vi göra mycket litet, men med utgångspunkt från vårt politiska och ideologiska arv så kan vi ge viktiga bidrag – om vi agerar på rätt sätt.

En central uppgift måste vara att försöka bidra till bygget av en revolutionär rörelse som är politiskt oberoende av borgerliga krafter och inte minst av regimen i de omgivande staterna och av imperialismen...

I Syrien, där mångfalden folkgrupper, nationella minoriteter liksom religiösa riktningar är stor, finns massor med potentiella konflikter. Där finns t ex sunni- och shia-muslimer (dit alawiterna, den religiösa minoritet som Assad tillhör, brukar räknas) med internationella allierade: de förra kan räkna med stöd från Saudiarabien, Qatar och Turkiet, de senare från det shiamuslimskt styrda Iran, från Irak och från Hizbollah i Libanon. Där finns också en ganska stor kristen befolkning⁹, samt kurder, druser, ismailiter m fl minoriteter, liksom palestinier och flyktingar från Irak. Dessa förhållanden riskerar att leda till svåra sekteristiska, nationella och andra konflikter, vilket redan förekommer i stor omfattning. Problemen riskerar dessutom att internationaliseras, dvs spridas till andra länder i regionen, i synnerhet Libanon, men även Jordanien och Irak, vilket också redan skett. Assad har länge pekat på och underblåst den sekteristiska faran. Det står helt klart att han blivit sannspådd på den punkten, främst pga. av de fundamentalistiska islamisternas agerande, som här spelat Assad i händerna.

Problem som rör sekteristiskt våld, nationella motsättningar och liknande måste den revolutionära vänstern, såväl inne i som utanför Syrien ta på allvar. Det är utomordentligt viktigt att förhindra att motsättningarna mellan olika folkgrupper skärps och övergår i väpnade konflikter och att konsekvent motverka att fundamentalistiska islamistiska rörelser tar över.

⁹ Bland de kristna kyrkorna är den grekiskt-ortodoxa kyrkan störst, men det finns flera andra: syrisk-ortodoxa, armeniska apostoliska kyrkan m fl.

Den övergripande målsättningen för den revolutionära vänstern måste vara att verka för en utveckling i progressiv, sekulär riktning där – förutom akuta problem med mat, husrum och arbete m m – kampen för demokratiska och mänskliga rättigheter (såsom jämställdhet mellan könen, religionsfrihet, organisations-, yttrande- och pressfrihet, rättigheter för nationella minoriteter inklusive rätt till självbestämmande för kurderna m m) med nödvändighet måste stå i centrum under den närmaste framtiden, men där också *klasskampsperspektivet* (d.v.s. sociala, ekonomiska etc. frågor och till dem knutna maktfrågor) bör inta en viktig roll och därmed också perspektivet på en socialistisk lösning hållas levande, även om de politiska och sociala förutsättningarna ännu inte är sådana att upproret på kort sikt kan växa över i en socialistisk revolution ("permanent revolution"). Det gäller helt enkelt (?) att närma sig problemen på ett marxistiskt sätt, att inta ett *klasskampsperspektiv* och försöka sprida detta.

Kamrater har i sin argumentation mot oss hävdad att en socialistisk revolution inte står på dagordningen, att det handlar om en "demokratisk" revolution och att den socialistiska vänstern är mer eller mindre icke existerande. Detta resonemang fördes också fram när det gällde kampen i Libyen.

Deras principiella ståndpunkt verkar vara att länder som Libyen och Syrien befinner sig i en historisk fas där borgerlig demokratisk revolution står på dagordningen och ingenting annat. Vi anser att de har fel.

Den nuvarande situationen i Libyen och Egypten visar att utan en stark oberoende arbetarklasskraft kommer inte heller de demokratiska förändringarna att säkras.

Det är arbetarklassens svaghet som utgör problemet. Som leder till att dessa utbrott kör fast. Det är fullkomligt fel att som våra motdebattörer rationalisera arbetarklassens svaghet till att enbart borgerlig demokrati står på dagordningen....

Våra motdebattörer ser arbetarklassens och vänsterns svaghet i dagens Syrien och drar helt enkelt slutsatsen att det enbart är "demokratisk" kamp som står på dagordningen. Istället för att se att det är just arbetarrörelsens svaghet som är problemet. Vår uppgift måste vara att peka på detta fundamentala problem och argumentera för en politik som kan ändra på läget. Idag är de starka krafterna på oppositionssidan antingen borgerliga politiker som hoppas på att kunna få de maktpositioner som Assadklanen idag innehar, eller jihadisterna som vill etablera en islamsk stat baserad på sharia. Vi har ovan kunnat läsa att FSA-representanten helt enkelt vill ha makten. Denna form av krig är inte arbetarklassens hemmaplan. Det är borgarnas, jihadisternas och krigsherrarnas hemmaplan. Och framförallt Assadregimens hemmaplan!...

Vår solidaritet och uppgifter

Vår solidaritet med de progressiva, sekulära vänsterkrafterna i Syrien måste vara *politisk* och bidra till att klargöra skillnaderna gentemot andra politiska riktningar. Det innebär att förhålla sig kritiskt inte bara gentemot jihadistiska grupper, utan även mot FSA och de borgerligt dominerade politiska ledningarna, såsom *Syriens nationella råd* (SNC) och oppositionens paraplyorganisation, den *Nationella koalitionen av revolutions- och motståndsstyrkor* (också förkortad SNC, bildad i november 2012), som domineras av Muslimska brödrskapet och diverse proimperialistiska borgerliga politiker (många av dem är exilpolitiker som länge befunnit sig utomlands och saknar verklig förankring inne i Syrien). Inga av dessa ledningar kan vi förlita oss på – deras mål överensstämmer inte med våra och det bör vi heller inte förtiga. Vi har ingen anledning att fungera som deras försvarsadvokater. Tvärtom bör vi öppet framföra kritik när det finns fog för det och sådan kritik får inte stämpas som ett stöd till Assad. Det behöver väl inte påpekas att det är viktigt att sådan kritik framförs i lämpliga former – vi bör vara inställda på att föra en dialog med progressiva strömningar, inte framstå som självgoda besserwissrar som delar ut pekpinor. Dialog, liksom kritik, är också viktig för

att bidra till att knäsetta ett sunt och demokratiskt förhållningssätt till meningsskiljaktigheter – man ska kunna diskutera även om det råder stora åsiktsskillnader, vilket är oundvikligt under ett uppror som är så komplext och blodigt som det i Syrien och då känslorna lätt tar över förnuftet. Om vi ska döma av de uppgifter som vi på olika sätt fått om det arbete som våra kamrater drivit med Syrien-frågan i Sverige, så har man inte arbetat enligt en sådan inriktning)....

Vi är en liten organisation med små resurser till förfogande. Däremot besitter vi ett unikt och värdefullt politiskt arv som vi bör bygga vidare på och dela med oss av – och på så sätt kan vi göra skillnad. Man det gäller också att använda sig av detta rika arv. Vi bör främst se vår roll som *politisk* där huvudinriktningen är att främja vänsterkrafter enligt de riktlinjer som vi skissat ovan, vilket också bör genomsyra vår press och olika initiativ...

En fråga där vi anser att SP hittills har misslyckats att fungera på ett bra sätt gäller relationerna till den övriga svenska vänstern och i synnerhet de syrier som befinner sig i Sverige. Det är oerhört viktigt att bekämpa alla former av sekterism, att sätta *klassintressen* över etniska, religiösa, nationella och andra splittrande faktorer.

Det faktum att många i Sverige boende syrier faktiskt stödjer Assad borde leda till eftertanke: beror det på att de är medvetna reaktionärer eller har det huvudsakligen andra orsaker, t ex att de är rädda för vad som händer om Assad skulle störtas – dvs att de fruktar sekteristiskt våld från främst sunnimuslimska fanatiker. En sådan rädsla är befogad, vilket en hel del massakrer och andra övergrepp inne i Syrien vittnar om. Sådant borde man ta fasta på för att få till stånd en dialog med dessa grupper, med målsättningen att dämpa motsättningarna och få en ömsesidig förståelse, och inte på förhand betrakta dem som oförfärliga Assad-anhängare. Detta är givetvis inte enkelt, i synnerhet eftersom det inte har gjorts allvarliga försök i den riktningen. Som det har sett ut hittills så verkar det faktiskt som om vi i själva verket bidragit till att skärpa motsättningarna till dessa grupper – att t ex i olika sammanhang kalla dem för fascister, diktaturkramare osv är sannerligen ingen bra metod att försöka få tillstånd en dialog. På så sätt skärper man bara motsättningarna och driver över dem till Assad-sidan.

Peter Widén: Katastrofen i Syrien (december 2013)

Vi har vid tidigare tillfällen pekat på den grundläggande orsaken till att den arabiska våren kört fast: frånvaron av en stark oberoende demokratisk socialistisk kraft. Utan de förtrycktas självständiga organisering kommer kommandot att tas av andra. Nyliberaler, jihadister, pro-imperialister, militärer etc. Det går inte att komma runt detta med snack om att det enbart rör sej om en ”demokratisk” revolution” där socialistiska krafter inte behövs.

Synpunkter på FI:s Syrien-resolution (27 mars 2014)

Det syriska folket är utsatt för ett gigantiskt lidande och det finns inga utsikter att demokratiska progressiva krafter kan vinna militärt. Det finns sådana krafter som kämpat och kämpar heroiskt. Vår solidaritet är med dem. Men detta betyder inte att vi är skyldiga att vara supportrar till varje taktisk bedömning som de gör. Det är faktiskt möjligt att säga: ”Vi delar era mål, men er taktik funkar inte. Vi vill att ni ska överleva och kunna spela en roll i framtiden. Fortsätter kriget är det helt andra krafter som kommer att ta hem spelet.”

Det är inget förräderi att söka förhandlingar när man ser att militär seger är en omöjlighet. Det är en plikt. Det är tragiskt att den Fria syriska armén inte haft förmågan att ta ett initiativ i denna riktning. Nu tas initiativen individuellt. Genom att människor inte orkar mer. Vi har miljontals flyktingar. Istället för en ordnad reträtt har vi sönderfall. Vi måste vara solidariska med det verkliga syriska folket. Det av kött och blod: De syriska barnen, de syriska kvinnorna...

Martin Fahlgren: Den religiösa sekterismens förödande konsekvens (Clarté-blogg 15/9 2014)

Sekterismen har fått en sådan utbredning att den – särskilt sunni-shia-konflikten – *nu utgör det svåraste hindret för en progressiv utveckling i hela regionen.*

Därför är det av yttersta vikt att progressiva krafter i och utanför Mellanöstern ser kampen mot sekterismen som en mycket viktig fråga. Hur man lyckas med att begränsa och motverka dessa reaktionära strömningar är avgörande för Mellanösterns framtid för flera årtionden, minst.

Och så allra sist: För att kampen mot den religiösa sekterismen ska bli effektiv så får den inte inskränka sig till frågor som handlar om religionsfrihet, tolerans osv, utan det är mycket viktigt att föra in ekonomiska, sociala och politiska frågor och krav som de stora massorna i grunden har gemensamt, i stället för att framhäva det som skiljer dem åt (religiös tillhörighet eller tro). När man tillsammans kämpar för bättre levnadsvillkor (löner, pensioner, sjukvård, socialvård osv) liksom rätten att skapa organisationer för att gemensamt driva sådana intressen, ja då kommer mer eller mindre automatiskt skillnader när det gäller sådant som religiös tillhörighet att få mindre betydelse....